

3.3 Openbare literatuur

Openbare literatuur is door het Ctgb betrokken bij de herbeoordeling. De openbare literatuur over de effecten van neonicotinoïden en fipronil op bijensterfte wordt momenteel geanalyseerd in opdracht van het ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie (EL&I). Bij de onderhavige herbeoordeling is gebruik gemaakt van de voorlopige literatuurlijst voor deze review. Er is gekeken of de openbare literatuur de conclusies van de risicobeoordeling uitgevoerd op basis van het beschermde dossier tegenspreekt of bevestigt.

De algemene bevindingen die naar voren komen op basis van de openbare literatuur met betrekking tot de effecten van neonicotinoïden en fipronil op bijen zijn de volgende:

- de residuen van de neonicotinoïden en fipronil die gevonden zijn in bijenvolken kunnen meestal niet worden gerelateerd aan een zeker (type van) gebruik. De stoffen kennen veel verschillende gebruiken en zodoende zijn er een aantal verschillende bronnen die kunnen bijdragen aan de blootstelling van bijen aan deze stoffen. De enige conclusie die met zekerheid uit de openbare literatuur kan worden getrokken is dat de neonicotinoïden en fipronil worden aangetoond in verschillende matrices in bijenvolken.
- In de bijenvolken is gewoonlijk een mix van een aantal bestrijdingsmiddelen aanwezig. Tot nu toe is geen statistische correlatie gevonden tussen de aanwezigheid van residuen van bestrijdingsmiddelen in bijenvolken en de gezondheid van bijenvolken op de lange termijn. Andere factoren dan bestrijdingsmiddelen, zoals bijvoorbeeld bestrijding van de Varroa mijt, kunnen wel worden gerelateerd aan het overwinteringssucces van bijenvolken.
- In Nederland is relatief hoge wintersterfte onder bijen geconstateerd de laatste jaren. Deze sterfte is met name toegekend aan de imkerpraktijk inzake plagen en ziekten die in bijenvolken kunnen voorkomen, speciaal de Varroa mijt. Adequate en tijdige bestrijding van de Varroa mijt reduceert de wintersterfte onder bijen aanzienlijk. Daarnaast lijkt ook de reductie van voedselbronnen voor de bijen een rol te spelen. De relatie tussen bestrijdingsmiddelen en de achteruitgang van bijenvolken is tot nu toe niet duidelijk bestudeerd in Nederland.
- In een recent rapport van de Verenigde Naties (UNEP 2011) wordt geconcludeerd dat er een veelheid aan oorzaken ten grondslag ligt aan de bijensterfte in Europa, de Verenigde Staten en Azië, en dat er momenteel onvoldoende kennis bestaat inzake de causale verbanden en risicofactoren inzake de bijensterfte.

Op basis van de informatie uit de momenteel bij het Ctgb bekende openbare literatuur kan niet worden geconcludeerd dat neonicotinoïden en fipronil significant bijdragen aan de achteruitgang van de bijen.

Het is relevant te weten dat sommige van de studies die gebruikt zijn in de risicobeoordeling van één van de neonicotinoïden onderworpen zijn aan een meta-analyse, recent gepubliceerd in een artikel van Cresswell (2011). In dit artikel wordt de statistische power van honingbij-veldtesten die dienden om sublethale effecten aan te tonen, in twijfel getrokken. Dit geldt niet alleen voor de neonicotinoïden, maar voor alle bestrijdingsmiddelen en zal in beschouwing worden genomen door een Europese werkgroep (EFSA mandaat M-2011-0185; nog niet gestart). Nederland zal participeren in deze werkgroep. Omdat op dit moment niet duidelijk is welke conclusies uit het artikel van Cresswell moeten worden getrokken, baseert het Ctgb zich in haar beoordelingen op geharmoniseerde Europese methodieken.